

«запобігання кримінальним правопорушенням»;

3) враховуючи доведені у цій роботі доктринальні підходи, можна визначити потенційні можливості інших учасників кримінального провадження, які варто враховувати при організації та реалізації заходів запобігання кримінальним правопорушенням (слідчих Національної поліції; оперативних підрозділів; суддів, т. ін.).

Література

1. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січ. 2013-груд. 2023 року. *Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>.

2. Про діяльність підрозділів охорони, нагляду і безпеки кримінально-виконавчих установ у 2023 році: матеріали Колегії Міністерства юстиції України, 2024. 48 с.

3. Колб О.Г., Копотун І.М., Джу́жа О.М., Пасічник Д.С. Запобігання надзвичайним подіям кримінально-правового характеру у кримінально-виконавчих установах в Україні. *ZnanstvendMisel:Global Science Center LP*, 2020. № 47-2 (47). С. 8-14.

УДК 343.9(043.2)

Троханчук М.В., здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ, Україна

СПОСІБ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

Сфера земельних відносин з огляду на її особливості підлягає обов'язковому державному регулюванню. Шахрайство в сфері земельних відносин набуло нині великих обсягів. Розслідування таких кримінальних правопорушень є досить складним процесом через що питання криміналістичної класифікації способів вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним відчуженням земельних ділянок, набуває все більшої актуальності.

Дослідження способу вчинення того чи іншого виду кримінального правопорушення є ключовим аспектом у виробленні рекомендацій щодо розслідування та розкриття кримінального правопорушення.

Інформація про способи вчинення кримінального правопорушення використовується для забезпечення повноти, всебічності та ефективності розслідування, пошуку осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, а також для запобігання їх здійснення вже відомими способами або новими, які можуть з'явитися.

Одним, хто розвинув даний напрямок у своїх роботах є О.М. Колісніченко, який обґрунтував необхідність розрізняти в методиці розслідування спосіб підготовки до вчинення кримінального правопорушення, спосіб його вчинення та спосіб приховування, пояснюючи це тим, що дані дії можуть бути вчинені різними особами та мати різне кримінально-правове значення [1, с. 12].

Різноманітні позиції вчених-криміналістів свідчать про те, що поняття «спосіб вчинення кримінального правопорушення» досить неоднозначне. Різні види кримінальних правопорушень мають свої особливості та специфіку, зокрема, кримінальні правопорушення у сфері економічної діяльності.

Так, економічні кримінальні правопорушення, зокрема, ті, що пов'язані з незаконним відчуженням земельних ділянок, які перебувають у публічній власності включають повний комплекс дій з підготовки, вчинення та приховування кримінального правопорушення.

Даний вид кримінального правопорушення характеризується ретельно спланованою та організованою діяльністю за участю осіб, які мають професійні навички в галузі розпорядженнями земельними ділянками, що перебувають у віданні держави. Науковці наголошують, що сучасні злочинці реалізують складні багаторівневі комбінації, спрямовані на «відібрання землі», що пов'язано з активним використанням адміністративних та судових ресурсів.

Разом із тим, слід зазначити, що, як правило, «стадії» підготовки, вчинення та приховування кримінального правопорушення немає чітко виражених меж, а навпаки, взаємопов'язані. Часто заходи, здатні нейтралізувати прояв ознак злочинного зазіхання, тобто, «стадія» приховування кримінального правопорушення планується на «стадії» підготовки до вчинення кримінального правопорушення, де відбувається формування групи співучасників, вибір об'єкта злочинного посягання, розробка плану дій, підготовка знаряддя для його реалізації, підробка документів тощо.

Як слушно зазначає О.Н. Колісніченко, при вчиненні кримінальних правопорушень, що належать до одного виду способи можуть повторюватися. Це означає, що злочинці, потрапляючи в аналогічні умови, здійснюють ідентичні дії або, навпаки, не здійснюють певні дії. Повторюваність способів вчинення кримінальних правопорушень одного виду надає можливість їх упорядкувати та використовувати при розробці методичних рекомендацій щодо розслідування окремих видів кримінальних правопорушень.

Основним способом у підготовці до вчинення кримінального правопорушення у сфері земельних відносин є підробка злочинцями документів, що є підставою для відчуження земельної ділянки, яка перебуває у віданні держави. Злочинці також для реалізації злочинного

наміру визнають права на земельну ділянку шляхом подання заяви до судових органів та отримання судового рішення. Практикою підтверджується, що винесення судового рішення відбувається шляхом введення суду в оману щодо справжності поданих документів на земельну ділянку.

Отож, розслідування даного виду кримінальних правопорушень є досить складним процесом, через що питання криміналістичної класифікації способів вчинення кримінальних правопорушень набуває все більшого значення для науки і практики.

Література

1. Колісниченко О.М. Наукові та правові основи розслідування окремих видів злочинів: автореф. дис. ... на здоб. наук. ст. д-ра юрид. наук; Харків. Юрид. Ін-т.-Харків, 1967. 43 с.

УДК 343(043.2)

Шкута О.О., доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри професійних та спеціальних дисциплін
Херсонського факультету,
Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна

ДЕЗЕРТИРСТВО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ: КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Військова агресія російської федерації проти України 2014 р., яка супроводжувалася окупацією, а згодом анексією Автономної Республіки Крим, військовими діями на сході України, в окремих регіонах Донецької й Луганської областей, розпочата 14 квітня 2014 р. антитерористична операція, а з 30 квітня 2018 р. Операція Об'єднаних сил та повномасштабне військове вторгнення рф, результатом чого став проголошений 24 лютого 2022 р. в Україні воєнний стан, не лише позначилися на кримінально-правовій статистиці злочинності в державі, а й стали предметом нових наукових досліджень.

У кримінології більшість українських учених відстоює позицію, згідно з якою стан і тенденції окремого роду злочинності прямо залежать від стану загальної злочинності в державі, що перебуває в тісному взаємозв'язку із загальними, економічними, політичними, соціальними, правовими, організаційними, морально-психологічними та іншими процесами.

До проголошення в Україні воєнного стану така тенденція знаходила своє практичне підтвердження. Проте на прикладі проведеного нами наукового дослідження стану й тенденцій вчинення військових кримінальних правопорушень в контексті загальної злочинності було